

Meslek Yüksek Okulu Öğrencilerinin Çevre Sorunlarına Bakışı

The View of Vocational School Students on Environmental Problems

¹Halime Nur Sezer and Hülya Gümüştepe

¹Çocuk Gelişimi Programı, Meslek Yüksek Okulu Fatih Sultan Vakıf Üniversitesi, Türkiye

¹Child Development, Vocational School, Fatih Sultan Mehmet Vakıf University, Turkey

Özet

Dünyamız yaşlanırken çevre sorunları da artarak devam etmektedir. İnsanoğlu koruyamadığı çevresini bazı basit tedbirler alarak acaba geri kazanabilir mi? Yarınlarmın sahibi gençler acaba çevreye karşı ne kadar duyarlı? Bu çalışma, gençlerin çevre duyarlılığını ortaya koymak amacıyla planlanmıştır. Çalışmanın örneklemini, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Meslek Yüksek Okulu Çocuk Gelişimi Programına devam eden 40 öğrenci oluşturmaktadır. Öğrencilere yarı yapılandırılmış bir anket formu uygulanmıştır. Toplanan veriler nitel araştırma yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. Bulgularda , gençlerin çevre kirliliğine ve doğayı korumaya karşı duyarlı oldukları ama basit tedbirleri almada ve uygulamada yetersiz oldukları görülmüştür. Bu çalışmanın , verilmekte olan çevre eğitiminin, çevre derslerinin ve çevre uygulamalarının kalitesinin yükseltilmesi ve gençlerin çevre sorunlarına karşı duyarlılığının artırılması konularında literatüre katkı sağlaması umulmaktadır.

Anahtar kelimeler: Çevre sorunları ,Gençler ve çevre, Meslek yüksek okulu ve çevre, Doğayı koruma, Çevre eğitimi

Abstract

As our world is beginning to get older, environmental problems continue to increase. Are human beings able to recover the environment, which they have failed to protect by taking simple precautions? How sensitive are the young people who will inherit the future towards the environment? This study aims to give information about the awareness of students towards environment. The sample of the study consists of a group of 40 students who continue their studies in Child Development Program at Fatih Sultan Mehmet Vakıf University. The students are given a semi-structured questionnaire. The information collected is analysed using qualitative research method. In the results it is seen that the young people are sensitive to protecting the environment against environmental pollution but inefficient in finding and applying the simple precautions. In this study, it is hoped that the quality of education towards environment is enhanced and contributions to the literature on developing the sensitivity of students towards environmental problems are made.

Keywords: Environmental problems, Young people and environment, Vocational Schools and Environment, Protecting the Environment, Education about Environment

*Corresponding author: Address: Faculty of Engineering, Department of Civil Engineering Sakarya University, 54187, Sakarya TURKEY. E-mail address: caglar@sakarya.edu.tr, Phone: +902642955752

Giriş

İnsanların, hayvanların, canlı ve cansız varlıkların birbirleriyle etkileşimde buldukları ortama çevre denir. Yaşadığımız mekandan başlayarak, sokağımız, mahallemiz, ilimiz, ülkemiz, bulunduğumuz coğrafya ve yaşadığımız gezegen hepsi etkileşim halindedir. Yani sebep oldukları durumlar ve değişimler birbirini etkilemektedir.

Çevremizde, kainatta her şey denge üzerindedir. Bu dengenin o ya da bu sebeple bozulması, yaşayan tüm canlı ve cansız varlıkları ilgilendirmektedir. Başlıca çevre sorunları? 1. Hava kirliliği 2. Su kirliliği 3. Toprak kirliliği 4. Hayvan ve bitki türlerinin ortadan kalkması 5. İklimlerin değişmesi 6. Çöp Sorunları şeklinde sıralanabilir. Enerji ve ham madde savurganlığına bağlı olarak doğal kaynakların aşırı derecede kullanılması sonucu bu kaynakların tükenme noktasına gelmesi, yeraltı ve yerüstü sularının kirlilikten dolayı kullanılamaz hale gelmiş olması, toprakların çöplerden kaynaklanan zararlı maddelerce kirlenerek verimsizleşmesi ve toprak içinde veya üzerinde yaşayan canlıları tehdit eder duruma gelmesi, havanın kirlenmesine ve salgın hastalıkların oluşmasına neden olması, Erten,S. (2004) gözlenen çevre sorunlarından bazılarıdır.

Çevremizi korumak ve gelecek nesillere temiz bir dünya bırakmak elimizdedir. İşte tam bu noktada çevre eğitimin önemi ortaya çıkmaktadır. Çevre koruma ve çevre eğitimi nedir? Çevre eğitimi, bir yandan ekolojik bilgileri aktarırken diğer yandan da bireylerde çevreye yönelik tutumlarının gelişmesini ve bu tutumların davranışa dönüşmesini sağlayan eğitimidir. Çevre eğitimi, öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve psiko-motor öğrenme alanlarına hitap eden bir süreçtir. Erten,S. (2004)

Çevre eğitiminin genel eğitim sistemi içerisinde özel bir eğitim alanı olarak gündeme gelmesi, çevre sorunlarına çözüm arayışlarının yoğunlaştığı 1970’li yıllara denk gelmektedir (Kesicioğlu,O.,Alisinanoğlu,F., 2009)

Çevre eğitiminin bütün yönleriyle kapsamlı şekilde ilk kez ele alındığı Tiflis Konferansı’nda ise çevre eğitimiyle şunlar amaçlanmaktadır (Özoğlu, 1993): “Çevrenin ve çevre sorunlarının farkına varma ve duyarlılık geliştirme, çevre ve çevre sorunları hakkında bilgi sağlama, çevre ile ilgili olumlu ve gerçekçi tutumlar geliştirilmesini sağlama, çevrenin geliştirilmesi, korunması için gerekli güdülemeyi geliştirme ve besleme, çevreyi ve çevre sorunlarını belirleme, anlama ve çözme işlem ve yaklaşımlarında becerilerin, yaklaşımların geliştirilmesi, çevrenin oluşumuna, korunmasına ve sorunlarının çözümüne katılımın sağlanması, şeklindedir.

Eskiden doğal ortamlarında bahçe ve sokaklarda büyüyen çocuklar zamanla kapalı mekanlara adeta hapsolmuşlardır. Doğdukları andan itibaren önce kreşlere, sonra okullara, sonra etüd ve dersliklere yerleşmişlerdir. Okulda kapalı alanda kalan eve gelince yine apartman dairelerinde çevreden uzak, bir çiçeği koklamamış, mevsimsel döngüsüne şahitlik etmemiş, hayvan sevgisinden yoksun, ayağı toprağa basmamış, eline çamur almamış, suyun terapi eden gücünü yıllık tatillere sığdırmış , hayatı belgesel gibi uzaktan izleyen balkon çocuklarından oluşan

nesiller ortaya çıkmıştır. Sanal ortamda izlemek yerine; dokunmak, işitmek, görmek, hissetmek yani hayatı duyularla anlamlandırmak bu çağa yakışandır.

Şöyle ki araştırmacılar, çevre bilgisi ve çevreye yönelik tutumun okul öncesi dönemde şekillenmeye başladığını, okul öncesi dönemde kazandırılan çevre bilincinin ileriki yıllarda da çevreye karşı olumlu tutum geliştirmede önemli yeri olduğunu ifade etmektedirler(Akçay,2006; Grodzinska-Jurzcakvd.,2006;Robertson, 2008;Smith, 2001;Taşkın,Şahin,2008;Wilson,1996).

Okul öncesi dönem, gelişimin oldukça hızlı olduğu yılları kapsamaktadır. Bu dönemde, çocukların öğrenme hızları ve kapasiteleri yüksektir. Çevre eğitiminin yaşamın ilk yıllarından itibaren başlaması, kısa ve uzun süreli olumlu sonuçları beraberinde getirecektir. Çevre sorunlarındaki artış, çevre eğitiminin önemini gün geçtikçe daha çok ortaya koymaktadır. Okul öncesi dönem çocukları için çevre eğitimi gerekli kılan iki temel neden vardır: İlki, artan çevre sorunlarına yönelik en etkili çözüm yolunun çevre eğitimi olmasıdır. İkinci olarak ise okul öncesi dönemdeki gelişim ve öğrenmedeki hızdır. Küçük çocuklar verilecek çevre eğitimi, onların çevrelerini tanımalarını, sevmelerini, çevreyi korumaya yönelik bilinçli bir bakış açısı geliştirmelerini sağlayacaktır. Türkiye’de de son yıllarda okul öncesi dönem çocukları için çevre eğitimine yönelik çalışmalar artmışsa da hala yeterli düzeye ulaşamamıştır.(Gülay,H.,2013)

Okul öncesi eğitimde fen etkinliklerinde çocukların çevresiyle ve doğayla olan etkileşimlerine de önem verilmektedir. Çocukları doğaya çıkarıp doğadaki canlı ve cansız varlıkları tanıtmaya, sevdirmeye ve korumaya yönelik bilgi ve becerilerle donatmanın önemli olduğu da vurgulanmaktadır Okul öncesi dönemdeki bir çocuk için “çevre” içinde bulunduğu ortamın bütünüdür. (Alisinanoğlu,F., 2009)

Peki çevre bilinci nedir, nasıl kazanılır. Ekolojik benliğin bilince taşınması, deneyim yoluyla ve çocuğun yaşamının buna uygun düzenlenmesiyle gerçekleşebilir. Çocukluk döneminde yaşam evrenini oyun oluşturduğu için, çocuğa doğa bilinci oyun üzerinden kazandırılmalıdır. Doğa eğitimi öğrenilen olaydan yaşanan olaya dönüştürülerek verilmelidir. Çocuğun yaşayarak doğa bilinci edinmesi ise mekan kullanımını zorunlu hale getirmektedir.

Başka bir deyişle, doğa korumanın yaşamın kendisine özdeş kılınmasına mekân sağlayacaktır. Yakın çevreyle/mekânla özdeşleşmek daha kolaydır. Bu nedenle insanın yakın çevresinde doğanın bulunması, yakından tanıma ve hakkında bilgi edinme (duyularıyla deneyimle bilgi elde etme) olanağı sunmaktadır. Dolayısıyla çocuğun konut yakın çevresinin doğayı içerecek şekilde tasarlanması gereklidir. Doğayla duygusal ve akılcı bir deneyim sonucu, insan doğayı anlamayı öğrenebilir.Bu bağlamda, konut yakın çevresinde çocuklara yönelik oyun mekanları önemli hale gelmektedir. Fiili duruma bakıldığında, geleneksel oyun bahçelerinin oyunun doğasına uygun nitelikler sunmadığı; çocukları sınırlandırdığı görülmektedir. Ayrıca, kentte çocuk oyununa yönelik açık-yeşil alan donatımında yetersizlik bulunmaktadır ve oyun alanlarının yer seçimi rasgele yani çocuğun aksiyon çapı dikkate alınmaksızın yapılmaktadır. Gelişim psikolojisi araştırmaları, farklı yaş dönemlerinin oyun davranışının ve doğal aksiyon çapının farklı olduğunu ortaya koymaktadır (Ergin, 1982).

Çocuk gelişimi ve okul öncesinde çevre eğitiminde bilinen en belli başlı teoriler ; Montessori, Regio Emilio, J.J.Roussou, Waldorf işte hep bu sınırlılıkların sonucunda, çevrenin ve materyallerin düzenlenmesi ile, çocukların daha iyi ortamlarda yetişmeleri için çıkmış kuramlardır. Geçen yıllara rağmen hala dünya üzerindeki etkileri devam etmekte olup çocukların doğayla içiçe bir yaşam sürmesi, eğitimde doğal materyalleri kullanmaları, çevreyi bir öğretmen gibi kullanıp deneme yanılma yoluyla tecrübe etmeleri bu kuramların amaçlarındandır.

Okul öncesi dönemin önemini vurgulayan, çocukların doğal olarak öğrenme yetisine sahip olduğunu belirten ve yüz yıllık bir eğitim felsefesinin mimarı olan italyan eğitimci olan Montessori; bahçeleri, tarlaları, hayvanları bulunan okullar kurulmasını istemiş ve bu tür okulların çocuklara sağlayacağı yararları şöyle belirtmiştir:

- a. Canlı varlıkların gelişmesini gözlemek: Çocuğa bir bitki veya hayvanın bakımı ile ilgili sorumluluğu verdiğimizde, çocuk aynı zamanda bu bitki ve hayvanların gelişimini izler. Bu sorumluluk bilinciyle de bitki ve hayvanlara karşı gösterdiği ilgi, özen ve bakım da artar.
- b. Sabırlı olmayı öğrenmek ve beklemeye alışmak: Bir çiçeğin ya da ağacın tohum halinden, çimlenip gelişmesine kadar olan aşama oldukça uzun zaman almaktadır. Çocuğun bu zaman diliminde aldığı sorumluluk bu kişilik özelliğinin gelişmesine katkı sağlar.
- c. Doğaya ve canlılara karşı sempati ve güven duymak: Bitki ve hayvanlarla ilgilenen çocuk, bu canlılara karşı sevgi, sempati ve güven duymaya başlar.
- d. Bir çeşit kendi kendini eğitmek ve öngörüye sahip olmak: Çocuk ektiği bitkinin yaşamasının, onun sulamasına bağlı olduğunu ve bir hayvanın kendisinin vereceği yiyeceği beklediğini öğrenince kendisinin diğer canlılara karşı bir sorumluluğunun olduğunu anlamaya başlar. Ayrıca çocuk, bütün bu işleri öğretmenin, anne babanın veya herhangi bir yetişkinin müdahalesi olmadan kendiliğinden yapacağı için kendi içsel denetimin gelişmesine katkı sağlar (Akyüz, 1979, Akt: Başal, 2005:16)

Faydaları yukarıda sayılan çevre eğitiminin okul öncesi eğitimde çocuklara, yaparak yaşayarak yani deneyimleyerek öğretilmesi esastır. Okul ortamları çocuklar için fırsatlar sunan yerler olmalıdır. Gerçek fırsat ise, kısıtlı imkanlara rağmen öğrencilerine , yaşlarına uygun çevrelerindeki doğa olaylarını yaşama ve tecrübe etme fırsatları sunan ve onlara yürüdükleri yolda yol arkadaşlığı yapan öğretmenlerdir. Bu çalışmada, okul öncesi eğitim kurumlarında görev alacak öğretmen adaylarının eğitimleri boyunca aldıkları çevre korumaya yönelik eğitim programlarının etkililiği ve geleceğe aktarımı noktasında aday öğrencilerin çevreye ve çevre sorunlarına bakışları ortaya çıkarılmak istenmiştir.

2. Yöntem

2.1. Örneklem Grubu

Çalışmanın örneklemini, 2015-2016 eğitim öğretim yılı, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Meslek Yüksek Okulu Çocuk Gelişimi Programına devam eden, üniversite eğitimi sürecinde, çevre dersi almamış 40 öğrenci oluşturmaktadır.

2.2. Yöntem

Çalışmanın yöntemi olarak, nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Öğrencilere yarı yapılandırılmış bir anket formu uygulanmıştır. Anket formu iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde demografik bilgilere, ikinci bölümde çevreye bakış açılarını ortaya çıkarmaya yönelik sorulara yer verilmiştir. Hazırlanan sorular alanında uzman iki akademisyene gösterilerek onay alınmıştır.

Toplanan veriler içerik analizi yapılarak sonuçlar elde edilmiştir. Verilerin analizinde nitel araştırmalarda kullanılan analiz yöntemlerinden biri olan içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Şimşek ve Yıldırım (2006)'a göre, içerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktır. Öğrencilerin çevre ve çevre sorunları hakkındaki görüşlerine ilişkin elde edilen veriler incelenerek, her soru için konu ile ilgili olan başlık ve alt temalar tespit edilmiştir. Veriler tablolarda düzenlenerek yorumlanmıştır.

3. Bulgular

Demografik bilgiler alındıktan sonra, örneklem grubuna çevre ile ilgili yarı yapılandırılmış, açık uçlu sorular sorulmuştur. İlk soruyla, çevre nedir sorusunun cevabı aranmıştır.

Tablo-1: “Size göre “çevre” nedir?” sorusuna verilen cevapların yüzdeleri

Başlık	Alt temalar	Frekans	Yüzde (%)
Çevre nedir	İnsan-hayvan, nefes alan tüm canlılar	6	15
	Düzen	3	7,5
	Huzur,mutluluk	2	5
	Temiz,doğa	4	10
	İçinde yaşanan,ev,ortam,yaşam alanı	18	45
	Canlı,cansız,tüm,etraf	6	15
	Doğup büyüdüğü yer	1	2,5

Tablo-1’ de çevre nedir sorusuna verilen cevapların yüzdeleri görülmektedir. Çalışmaya katılan grubun, %45’i çevreyi İçinde yaşanan,ev,ortam,yaşam alanı olarak cevaplamıştır.

Çevre tanımı sorusuna verilen cevaplar yedi ana başlık altında toplanmıştır;” Çevre,canlı cansız tüm varlıkları kapsar, Çevre, nefes alan insan, hayvan canlıları kapsar, Çevre,içinde yaşanan ortamdır, Çevre, düzedir, Çevre,temizlik ve doğadır, Çevre ,huzur ve mutluluktur.”

Öğrencilerin %45’i çevre nedir sorusuna “İçinde yaşanan,ev,ortam,yaşam alanı” şeklinde cevap vermiştir. %15’i Canlı,cansız,tüm,etraf derken kalan %15’i İnsan-hayvan, nefes alan tüm canlıların yaşadığı yer şeklinde cevap vermiştir.

Öğrencilerin verdikleri cevaplardan bazıları örnek olarak aşağıda verilmektedir.

AÇ13:” Çevre, yaşam alanımızdır. İnsanlar, hayvanlar,bitkiler hepsi bu çevrenin içinde yer alır.”

AÇ32: “Aslan yattığı yerden belli olur’un açılımıdır çevreyi korumak.Eğer yaşamak istiyorsan, nefes almak istiyorsan mavini yeşilini korumak zorundasın.”

AÇ30:”Bence çevre, insanların ve diğer canlıların yaşamları boyunca ilişkilerini sürdürdükleri , karşılıklı olarak etkileşim içinde buldukları fiziki,biyolojik,sosyal, kültürel ortamdır.”

AÇ5:”Temiz,çiçekli bol bol hava alabileceğimiz, ses ve hava kirliliğinin olmadığı ortamdır.”

AÇ33:”Çevre, içinde bulunduğun kendini huzurda hissettiğin ortamdır.”

Meslek yüksek okulu öğrencilerine ikinci olarak,” Çevre sorunları nelerdir?”sorusu sorulmuş ve cevabı aranmıştır.

Tablo-2 ; “Size göre “Çevre sorunları” nelerdir?”sorusuna verilen cevapların yüzdeleri

Başlık	Alt temalar	Frekans	Yüzde (%)
Çevre Sorunları	Çöpler ,atıklar	26	65
	Hava kirliliği	11	27,5
	Gürültü	12	30
	Doğa kirliliği	10	25
	Trafik	9	22,5
	Çarpık kentleşme	9	22,5
	Duyarsız olmak	12	30

Öğrencilerin %65’i çevre sorunları nedir sorusuna “Çöpler ,fabrika atıkları” şeklinde cevap

verirken, %30'u duyarsız olmak, %27,5'i hava kirliliği, %22,5'i trafik, %22,5'i çarpık kentleşme şeklinde cevap vermiştir.

Öğrencilerin verdikleri cevaplardan bazıları örnek olarak aşağıda verilmektedir.

AÇ38:"Fabrika atıkları, kimyasallar, fosiller ve çöpler."

AÇ36:"Çevre kirliliği, çarpık ve plansız yerleşme, küresel ısınma, trafik sorunu, insan çokluğu

AÇ41:"Bana göre en büyük çevre sorunu düzensizliktir. İnsanların kurallara uymaması, vakitleri bilmemesi, duyarsız olmasıdır. Sanki etrafta hiç çöp kutusu yokmuş gibi çevreye çöp atmasıdır.

AÇ28:"Bazı insanların yere tükürmeleri, sigara izmaritleri, trafik yoğunluğu benim için çevre sorunlarıdır.

AÇ15:"Bilinçsiz yapılanma, yetersiz yeşil alan, yetersiz park alanları, parkların güvensizliği, ortam ve oyuncakların kalitesizliği, balkondan atılan çöpler, gecelere kadar süren mahalle düğünleri, aynı çevreyi paylaşan bireylerin birbirine olan saygısızlığı.

Tablo-3:"Çevre korumaya yönelik tedbirler nelerdir?" sorusuna verilen cevapların yüzdeleri

Başlık	Alt temalar	Frekans	Yüzde (%)
Çevre Sorunları	Cezalandırma para, hapis	7	17,5
	Bilgilendirme, İnsanların Eğitimi	15	37,5
	Atıklara çözüm yolu bulunması	16	40
	Doğayı, Canlıları Koruma	8	20
	Denetim	4	10
	Planlı yerleşim, kentleşme	4	10
	Duyarlı olmalı, örnek olmalı	6	15

Çevre korumaya yönelik tedbirler nelerdir?" sorusuna verilen cevaplar yedi ana başlık altında toplanmıştır;" Duyarlı olmalı, örnek olmalı, Planlı yerleşim, kentleşme, Denetim, Doğayı, Canlıları Koruma, Atıklara çözüm yolu bulunması, Bilgilendirme, İnsanların Eğitimi, Cezalandırma para, hapis şeklindedir."

Öğrencilerin %40'ı Çevre korumaya yönelik tedbirler nelerdir? sorusuna "Atıklara çözüm yolu bulunması" şeklinde cevap vermiştir. %37,5'i Bilgilendirme, İnsanların Eğitimi derken kalan %20'i Doğayı, Canlıları Koruma şeklinde cevap vermiştir.

Öğrencilerin verdikleri cevaplardan bazıları örnek olarak aşağıda verilmektedir

ÖA25:” Koyulan kurallar kesin ve net olmalı.Para cezası yerine hapis cezası uygulanabilir.”
 ÖA9:”Kongreler ,toplantılar,eylemler yapılabilir. Çevreyle ilgili sempozyumlar düzenlenebilir.”
 ÖA11:”Çöp konteynirlerinin sayısı artırılmalıdır. Her mahalleye mutlaka çöp kutusu konmalıdır. Yere çöp atana sosyal hizmet cezası verilmelidir.” Bir gün boyunca huzur evinde durmak gibi” . sigara izmaritlerinin yere atılmaması için sokaklara uzun metal kutular konmalıdır.”
 ÖA13:” Çarpık kentleşmenin önlenmesi gerekir. Düzenli,güzel,yeşili çok olan yaşam alanları planlanmalı.”

Tablo-4:”Çevre korumaya yönelik önerileriniz nelerdir?” sorusuna verilen cevapların yüzdeleri

Başlık	Alt temalar	Frekans	Yüzde (%)
Çevre Sorunları	Çevre eğitiminin erken yaşta verilmeli	15	37,5
	Uygulamalı çevre eğitimi olmalı	16	40
	Film ve medya ile dikkat çekilmeli	15	37,5
	Doğa çevre sevgisi verilmeli	1	2,5
	Aile örnek olmalı	1	2,5
	Uyarı mesajları, çevre kulüpleri	6	15
	Sürekli eğitim	1	2,5

”Çevre korumaya yönelik önerileriniz nelerdir?” sorusuna verilen cevaplar yedi ana başlık altında toplanmıştır;” Çevre eğitiminin erken yaşta verilmeli, Uygulamalı çevre eğitimi olmalı, Film ve medya ile dikkat çekilmeli, Doğa çevre sevgisi verilmeli, Aile örnek olmalı, Uyarı mesajları, çevre kulüpleri, Sürekli eğitim olmalı şeklindedir.”

Öğrencilerin %40’ı Çevre korumaya yönelik önerileriniz nelerdir?”sorusuna “Uygulamalı çevre eğitimi olmalı” şeklinde cevap vermiştir. “Çevre eğitiminin erken yaşta verilmeli” ve “ Film ve medya ile dikkat çekilmeli “ şeklindeki cevaplarda benzer yüzdelerde yer almıştır.

Öğrencilerin verdikleri cevaplardan bazıları örnek olarak aşağıda verilmektedir

ÖA17: “Bence, çevre sorunlarını ele alan, insanların bilinçlendirilebileceği broşür ya da filmler tasarlanabilir.”

ÖA8:”Etrafı gezerek görerek öğrenerek çevre bilinci verilmelidir.”

ÖA2: “Belediyeler halka yönelik geziler, sunumlar,projeler yapabilir. Anaokullarında çevre eğitimi verilmeli.”

ÖA14: “Hem ailede hemde okulda verilmeli.”

ÖA3:”Bence her okulda özellikle üniversitelerde etkin çevre kulüpleri olmalı. Özel çevre günleri düzenlenmeli, fidan ekme günü gibi. Çevre duyarlılığı ile ilgilikonferanslar, uygulamalı eğitimler verilebilir.

4. Sonuç

Bu çalışmada “Meslek Yüksek Okulu Çocuk Gelişimi Programı Öğrencilerinin Çevreye Yönelik Bakış Açılıarı” araştırılmış, çocuk gelişimci öğretmen adaylarının çevreye bakışları incelenmiştir. Bulgular değerlendirildiğinde; çocuk gelişimci öğretmen adaylarının, çevre ve çevre eğitimi ile ilgili çeşitli öğrenmelere sahip olduğu görülmüştür. Araştırmaya katılan çocuk gelişimci öğretmen adaylarının yüksek okul mesleki eğitim sürecinde çevre eğitimine yönelik bir eğitim almamış olmalarına rağmen ,çevre koruma ve çevre eğitiminin önemi noktasında olumlu bir çizgide olmaları sevindirici bir durumdur.

Çocuk gelişimci öğretmen adaylarının çevre algıları hakkındaki bulgular, çevreyi daha çok içinde yaşanan alan, ortam olarak ifade etmişlerdir. Öğrenciler çevreyi canlı, nefes alan, bitkilerden ve hayvanlardan oluşan ortam ifadeleriyle tanımlamışlar ve cansızlara daha az yer vermişlerdir.

Çevre konusunda yapılabilecekler sorulduğunda; çevre eğitiminin erken yaşda başlaması, aile eğitimine önem verilmesi,yerel yönetimlerin üzerine düşen görevleri yapması, toplumsal hizmet uygulamalarına ağırlık verilmesi,kulüpler gibi, canlıların korunması, insanların eğitilmesi, tasarruf sağlanması, atıklara çözüm yolu bulunması ve çevre koruma konusunda önlem alınması gerektiği vurgulanmıştır.

4.Öneriler

Gelecek neslin mimarları olan öğretmen adaylarının çevreye yönelik bakışlarının incelendiği bu araştırmada sunulan öneriler şu şekilde sıralanmaktadır:

Meslek yüksek okulu çocuk gelişimi programlarında seçmeli ders olarak verilen “Çocuk ve Çevre” dersi, kapsamı ve uygulama sahası genişletilerek öğrencilere verilmelidir. Çevre eğitimi erken çocukluktan başlayarak süreç halinde üniversiteye kadar sürekli ve uygulamalı olarak verilmelidir.

Öğretmenlere Öneriler

Çevre konusunda çocuklar ne kadar erken bilgilendirilir ve uygulamalı olarak davranış kazandırmaya yönelik eğitim verilirse sonuç okadar verimli olacak ve süreklilik arzedecektir. Bu nedenle okul öncesi öğretmenleri çevre duyarlılığı ,gözlenmesi, korunması,ve sürekliliği konusunda uygulamalı olarak eğitim vermelidir. Eğitim kurumlarında “çocuk-doğa” ilişkisinin önemini anlatan dersler konulmalı veya ders saatlerinin artırılmalıdır. Okulların fiziksel yapı ve

donanımları çocuk-doğa etkileşimlerini sağlayacak şekilde düzenlenmelidir.

Anne babalara Öneriler

Aileler ev içerisinde ve ev dışında çevreye duyarlı olma noktasında çocuklara rol model olduklarında gelecek nesle çevre duyarlılığı çevre sevgisi kendiliğinden kazandırılmış olacaktır. Ailelere doğanın önemini kavrayabilecek eğitimler verilmeli, çevre eğitimi çalışmalarında ailelerle işbirliği yapılmalı ve bu çalışmalara ailelerin de katılımının sağlanmasıdır.

Medya

Görsel ve yazılı medya kullanılarak çocuk-doğa etkileşiminin önemini anlatılmalıdır. Sosyal medya çevreye yönelik farkındalık ve olumlu örnek teşkil edecek haberleriyle gençliğin çevreye yönelik algılarının diri tutulmasında fayda sağlayacaktır.

Planlı şehirler

Şehir planlamaları konusunda uzun vadeli planlamalar yapılmalı kentsel dönüşüm gerçekleşmeli, fakat bu dönüşüm sırasında yeşil alanlara, dinlenme yerlerine öncelik verilmelidir. Şehir merkezinde yaşayan çocuklara doğa ile etkileşimlerini sağlayabilecekleri ortamlar sağlanmalıdır. Rahat oksijen alan bireyler daha sağlıklı ve zinde olacaklarından hem kendi sağlıklarını korumuş olacak hem de sağlıklı bireyler olarak ülkesine ve insanlığa daha iyi hizmet sunma imkanı bulacaktır.

Doğa tarihi müzeleri

Şehrin uygun yerlerinde mutlaka doğa müzeleri ve açık hava müzelerinin inşa edilmesi belirli çevre olayların yerinde gözlem yapılmasına ve çevre değerlerimizin de gelecek nesle sağlıklı bir şekilde korunarak ulaştırılması noktasında önemli rol oynayacaktır.

Yerel yönetimler

Yerel yönetimler ve belediyeler çevrenin temiz tutulmasına yönelik kolaylaştırıcı tedbirler almalıdır(ulaşılabilir çöp kutuları, çöplerin gerçek manada ayrıştırılmasına katkı sağlayacak estetik olarak dizayn edilmiş geri dönüşüm kutuları v.b) Yeşil alanların oluşması için alanlar tespit edilmeli ve buralara eğitim kurumları aracılığı ile fidan dikimine imkan sağlanmalı. Her yeni bebek olduğunda veya yeni evlenen çiftler adına fidanlar dikilmesi gibi teşvik edici firstlar oluşturmalı.

Denetim ve teşvik

Çevre bakanlığımız denetim ve teşvik çalışmaları yapmalıdır...gibi sonuçlara ulaşılan bu çalışmamızla çevre bilinci konusunda küçük bir katkı sağlama hedefine ulaşılmak istenmiştir.

Üniversitelere Öneriler

Etkin sosyal gruplar, çevre kulüpleri kurarak; çevreyi koruma ağaç dikme, çevre sorunlarına derinlemesine inceleme ve çözüm üretme, projeler geliştirme imkanları sunmalıdır. Çocukların çevresel tutumlarını arttırabilmek için, ders programlarına uygulamalı çevre eğitimi dersleri konulmalıdır.

Kaynakça

- Acar,Aynur.,Çevreci yaşam kılavuzu, Enerjini çöpe atma.,2013,İstanbul
- Atasoy,Emin.,Çevre için Eğitim, Çocuk Doğa Etkileşimi, 2006, Bursa, Ezgi Kitabevi
- Ateş,Murat.,Karatepe,Akif.,2013, Üniversite öğrencilerinin “çevre” kavramına ilişkin algılarının metaforlar yardımıyla analizi
- Baykal,Hülya.,Baykal,Tan, 2008, Küreselleşen dünya’da çevre SORUNLARI
- Can,Hediye.,2012, İlköğretim bölümü 1. ve 4. sınıf öğrencilerinin çevreye yönelik bilgi, dünya görüşü ve çevre eğitimine yönelik öz-yeterlik inançlarının karşılaştırılması
- Çukur ,Duygu., Özgüner, Halil , 2008 kentsel alanda çocuklara doğa bilinci kazandırmada oyun mekânı tasarımının rolü
- Erten,Sinan.,2005, Okul öncesi öğretmen adaylarında çevre dostu davranışların araştırılması
- Karataş,Abdullah .,2011, Çevre bilincinin geliştirilmesinde doğa tarihi müzeleri’nin rolü
- Kesicioğlu,Oğuz.,Alisinanoğlu,Fatma., 2009, Ebeveynlerin okul öncesi dönemdeki çocuklarına (60-72 ay) yaşattıkları doğal çevre deneyimlerinin incelenmesi
- Görmez,Kemal;Göka,Erol.,Çocuk ve Çevre, 1993, Çocuk Vakfı Yayınları
- Gülay Ogelman,Hülya., Durkan, Nazmi, 2013 toprakla buluşan çocuklar: küçük çocuklar için toprak eğitimi projesinin etkililiği
- Gülay,Hülya., 2011, Ağaç yaş iken eğilir: yaşamın ilk yıllarında çevre eğitiminin önemi
- Gülay,Hülya;Önder,Alev.,Sürdürülebilir Çevre için Okul Öncesi Dönemde Çevre Eğitimi, 2011, Nobel Yayınevi
- Önder,Alev;Özkan,Banu., Sürdürülebilir Çocuk Gelişimi Okul Öncesinde Etkinliklerle Çevre Eğitimi, 2013, Ankara, Anı Yayıncılık
- Sadık, Fatma.,Çakan,Halil.,2010, Biyoloji bölümü öğrencilerinin çevre bilgisi ve çevre sorunlarına yönelik tutum düzeyleri
- Sadık, Fatma.,2014, Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Çocuk ve çevre sorunları çocukların algıladıkları çevre sorunlarıyla ilgili görüşlerinin incelenmesi
- Taşkın,Özgür.,Şahin,Birgül, 2008 “Çevre” Kavramı ve Altı Yaş Okul Öncesi Çocuklar
- Yardımcı, Esra.,Bağcı Kılıç, Gülşen., 2010, Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Çocukların Gözünden Çevre ve Çevre Sorunları

